

Καταγραφές

Συναγωγή Ετζ Χαγίμ
T.Θ. Box 251
73001 Χανιά, Κρήτη
Τηλ. 28210 86286
Τηλ. & Fax 28210 70397
E-mail: info@etz-hayyim-hania.org
Ιστοσελίδα:
www:etz-hayyim-hania.org

“Φωνές από τη Μεσόγειο : προφορική ιστορία και πολιτισμός στις πόλεις της Μεσογείου”

Ανθρωπολογική έρευνα και ντοκιμαντέρ
για τη Συναγωγή Ετζ Χαγίμ

της Βασιλικής Γιακουμάκη

Η Βασιλική Γιακουμάκη είναι ανθρωπολόγος και διδάσκει στο Τμήμα Κοινωνικής Ανθρωπολογίας του Πάντειου Παν/μίου στην Αθήνα. Τέλειωσε το διδακτορικό της στο New School for Social Research της Νέας Υόρκης. Τα ερευνητικά της ενδιαφέροντα αφορούν την πολιτική για το πολυ-πολιτισμικό και την κληρονομιά στην Ευρώπη. Ασχολείται τώρα με μια έρευνα για το Παν/μιο Κρήτης, Τμήμα Κοινωνιολογίας, στα πλαίσια του προγράμματος “Φωνές από τη Μεσόγειο”, με χρηματοδότηση από το Euro-med Heritage II της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Η Συναγωγή Ετζ Χαγίμ και, κατ'επέκταση, η ιστορία των Εβραίων Χανιωτών, είναι το αντικείμενο μιας εθνογραφικής έρευνας στα πλαίσια του προγράμματος “Φωνές από τη Μεσόγειο”, με χρηματοδότηση της Ε.Ε. Πρόκειται για μια κοινοπραξία μεταξύ του Πανεπιστημίου London Metropolitan και 13 ερευνητικών ιδρυμάτων μεσογειακών χωρών, μια τριετή έρευνα (2002-5) για την προφορική ιστορία και την πολιτισμική ζωή στον αστικό χώρο της Μεσογείου.

Οι πόλεις που μελετούνται είναι: Αλεξάνδρεια, Αγκόνα, Βηρυτό, Βηθλεέμ, Χανιά, Ciutat de Mallorca, Granada, Κωνσταντινούπολη, Las Palmas de Gran Canaria, Μασσαλία, Βόρεια Λευκωσία, Νότια Λευκωσία, Βαλέτα. Ο τοπικός συντάκτος στην έρευνα για τα Χανιά είναι το Πανεπιστήμιο Κρήτης (Ρέθυμνο). Η έρευνα “Φωνές από τη Μεσόγειο” χρηματοδοτείται από το πρόγραμμα www.euromedheritage.net EUROMED HERITAGE II της Ε.Ε., υπό την αιγίδα του Γραφείου Συνεργασίας EUROPEAID (<http://europa.eu.int/comm/europeaid>).

Πρόκειται για μια έρευνα με ψηφιακά μέσα, όπου συγκεντρώνονται και καταγράφονται εθνογραφικά δεδομένα (συνεντεύξεις, γεγονότα, παραστάσεις, κ.α.) σε μορφή ακουστικο-οπτικού υλικού (εικόνας, βίντεο, κ.α.) που θα εμπλουτίσουν την υπό κατασκευή ιστοσελίδα του προγράμματος. Έτσι η ακαδημαϊκή κοινότητα και το ευρύτερο κοινό θα έχουν πρόσβαση σε μια βάση δεδομένων προφορικής ιστορίας, με σκοπό α) την προώθηση της συνειδησίας των τοπικών ταυτοτήτων και πολιτισμών και β) να συμβάλει στη διαχείριση της αστικής κληρονομιάς.

Η προσέγγιση στα Χανιά πραγματοποιείται σαν πολιτισμικό παλίνθηστο, που ιστορικά αποτελείται από ελληνικά, ρωμαϊκά, αραβικά, ενετικά, εβραϊκά και τουρκικο-οθωμανικά στρώματα, ενώ σήμερα εμπλουτίζεται από

→ **σελίδα 2**

Επίσης ε' αυτό το τεύχος:

- Του ΜπεΣσβάτ σελίδα 1
 - Μπαρ Μπρβά σελίδα 4
 - Οι μεγάλες γιορτές σελίδα 4
 - Επίσκεψη Ελλήνων Εβραίων σελίδα 4
 - Βραδιά ποίησης σελίδα 4
 - Επίσκεψη του Πατέρα David Burrell σελίδα 5
 - Διαλέξεις για το Ισλάμ και το Βουδισμό σελίδα 6
 - Διαλέξεις στους επόμενους μήνες σελίδα 6
 - Ημέρα μνήμης για το Ολοκαύτωμα σελίδα 6
 - Υποτροφίες σελίδα 6
 - Αλλαγές στο προσωπικό σελίδα 6
 - Συνάντηση με τον Δρ. Krzysztof Czerwinski σελίδα 7
- (Γόρμια Borderland & Κέντρο για την Τέχνη, τον Πολιτισμό, τα Έθνη, Πολωνία)

Του ΜπεΣσβάτ

Παρόλο που δεν είναι μια εβραϊκή γιορτή με την ορθή έννοια της Χαλαχά, εμείς στα Χανιά πάντα γιορτάζουμε το Του ΜπεΣσβάτ. Μας δίνει τη δυνατότητα να καταλάβουμε πόσο βαθιά όλοι μας εξαρτούμε από το φυσικό κόσμο ή από το ίδιο το Σύμπαν. Φέτος, όπως πάντα, οργανώσαμε στη Συναγωγή ένα Σέντερ με μια δοξολογία λίγο διαφορετική. Στο κέντρο της Συναγωγής είχαμε τοποθετήσει μια μικρή ελιά, ενώ γύρω της ανάψαμε πολλά κεράκια και στολίσαμε διάφορα φρούτα (ένα πορτοκάλι της Γιάφας από Έρετς, μια καρύδα, σύμβολο του σκληρού και 'σατανικού' εγωισμού μας, φιστίκια Αγινης και καρύδα από το δένδρο μας, σύμβολο των αγαθών που βρίσκουμε όταν καταφέρνουμε να ανοίξουμε τη φλούδα του εγωισμού μας και μαλακούς καρπούς όπως χουρμάδες, σταφίδα και ξηρά βερνίκια, που καταναλώνονται εντελώς και προσφέρουν μόνο καλή τροφή, όπως συμβαίνει όταν κάνουμε στη ζωή μας καλές πράξεις).

Δυστυχώς ο καιρός δεν ήταν καλός και μια δυνατή ίωση στα Χανιά ήταν η αιτία της απουσίας διαφόρων μελών της κοινότητάς μας. Παρόλο αυτά, είπαμε τις ευλογίες και συλλογιστήκαμε πολύ πάνω στο θέμα των δένδρων και των αγαθών που μας προσφέρουν. Είχαμε και την καλή τύχη να βρούμε ένα πράσινο 'έτρογκ' στο δένδρο του κήπου μας που, ως σύμβολο της καρδιάς, περάσαμε από χέρι σε χέρι στο τέλος της δοξολογίας μας.

* Το κείμενο της εισαγωγής στη δοξολογία αυτή από τον κ. Σταυρουλάκη βρίσκεται στην κατηγορία 'Events' στην ιστοσελίδα μας: www.etz-hayyim-hania.org.

“Φωνές από τη Μεσόγειο : προφορική ιστορία και πολιτισμός στις πόλεις της Μεσογείου”

(→ σελίδα 1)

κοινότητες μεταναστών διαφόρων εθνοτήτων και εθνών, που εγκαταστάθηκαν στην πόλη τις τελευταίες 2 δεκαετίες. Η μελέτη για την πόλη επικεντρώνεται στο 1) *πολιτισμικό της χαρακτήρα*, καταγράφοντας εμπειρίες του παρελθόντος και του παρόντος για τη ζωή στο αστικό περιβάλλον της Μεσογείου ως *εθνικό* υποκείμενο και 2) στην *αστική συνοικία* σήμερα και το πολύμορφο τρόπο με τον οποίο αναδεικνύει τις ποικίλες πλευρές της αστικής ζωής στη Μεσόγειο, μέσω της μνήμης και/ή της εμπειρίας των ανθρώπων ή των οικογενειών που ζουν καθημερινά την πόλη ή με τις δραστηριότητες ομάδων, συλλόγων ή άλλων οργανισμών κατοίκων που προωθούν την τοπική “πολιτιστική” έκφραση.

Ένα θέμα που μελετήθηκε με προσοχή ήταν η πολιτιστική εβραϊκή κληρονομιά των πόλεων και ειδικά πώς αντιλαμβάνεται σήμερα με την αναστύλωση της ιστορικής Συναγωγής *Ετζ Χαρίμ*, στην (πρώην) εβραϊκή συνοικία στο παλιό λιμάνι Χανίων. Χάριν σε μια αφοσιωμένη ομάδα ανθρώπων και στην εμπνευσμένη δράση του υπεύθυνου, Νικολάου Χαννάν-Σταυρούλακη, η Συναγωγή προσελκύει σήμερα ένα ζωντανό πολύμορφο πολιτιστικό μικρόκοσμο, ενώ έγινε όχι μόνο ένας από τους πολιτιστικούς θεσμούς της πόλης, αλλά και ένα σημαντικό θρησκευτικό κέντρο. Η μελέτη έχει δύο στόχους: να συγκεντρώσει υλικό για τη Συναγωγή για την ιστοσελίδα του προγράμματος και να επιλέξει υλικό για ένα ντοκιμαντέρ που τώρα ετοιμάζεται για τη Συναγωγή.

Και για ποιο υλικό πρόκειται; Στιγμές από την καθημερινή ζωή στη Συναγωγή (συγκεντρώσεις, γιορτές, δοξολογίες, τελετουργικά) και συνεντεύξεις (σε Χανιώτες ή σε ξένους που μένουν στα Χανιά, Εβραίοι και μη), άτομα που υποστηρίζουν ή δουλεύουν εκεί, το πρόγραμμα, γείτονες ή άνθρωποι που ζουν στη γειτονιά από πολύ καιρό, άνθρωποι (π.χ. από οικογένειες ανθρώπων που σώθηκαν από τον πόλεμο) που έχουν ρίζες στη γειτονιά ή άτομα που προσβλέπουν σε μια επίσημη σχέση με τη Συναγωγή, π.χ. τους εκπροσώπους της τοπικής αυτοδιοίκησης.

Μας ενδιαφέρει το παρελθόν και το παρόν: συλλέγουμε μνήμες του παρελθόντος όπου Εβραίοι, Χριστιανοί και Μουσουλμάνοι ζούσαν μαζί σ’αυτή τη γωνιά της πόλης. Ενδιαφερόμαστε να ερευνήσουμε πώς οι άνθρωποι που σήμερα είναι κοντά στη Συναγωγή νιώθουν ότι ανήκουν στην πόλη και στο μέρος αυτό, σε σχέση με την ιστορία του, για το σχέδιο αναστύλωσης και για την ανανεωμένη παρουσία της Συναγωγής στην πόλη μετά από χρόνια σιωπής και πώς αυτό επηρεάζει την τοπική κοινωνία, να καταγράψουμε διαφωνίες και/ή απόψεις ανεξίτηλης της τοπικής κοινωνίας και των τοπικών αρχών και για τη βιωσιμότητα ενός προγράμματος σαν αυτό της Συναγωγής στο πλαίσιο ή σαν αποτέλεσμα της ένταξης της χώρας στην Ε.Ε. με την αναγκαία προσαρμογή στην επίσημη πολιτική για τον πολυμορφικό πολιτισμό στην Ευρώπη. Η αναστύλωση έχει πολιτική σημασία και εννοούμε “πολιτική” με την ευρύ έννοια: η μελέτη της Συναγωγής προσφέρεται ειδικά για την έρευνα θεμάτων (πώς η ιστορία “ανακαλύπτεται και πάλι” ή “κτίζεται” ή “πραγματεύεται”;) και για τη μελέτη σήμερα της πολιτικής ταυτότητας στην Ευρώπη σε τοπικό επίπεδο.

University of Crete

Φωνές από τη Μεσόγειο : προφορική ιστορία και πολιτισμός στις πόλεις της Μεσογείου

Ο κύριος στόχος του προγράμματος *Φωνές της Μεσογείου* είναι να αντιστρέψει τη συνηθισμένη έμφαση που δίνεται στη μνημειακή κληρονομιά για την προώθηση της συνείδησης μιας μη υλικής πολιτιστικής κληρονομιάς των αστικών τοπίων της Μεσογείου σε ένα όσο πιο μεγάλο γίνεται κοινό που αποτελείται από ακαδημαϊκούς, πολιτικούς, οργανισμούς της κοινωνίας, εκπαιδευτικούς οργανισμούς, όπως και το ευρύτερο κοινό, ειδικά τα μέλη της ‘Μεσογειακής διασποράς’. Το πρόγραμμα αναπτύχθηκε από το έργο τριών κοινωνικών ανθρωπολόγων (Scott, Selwyn, Bianchi) που εργάζονται στο Διεθνές Ινστιτούτο για το Πολιτισμό, το Τουρισμό και την Ανάπτυξη [I] στο Πανεπιστήμιο London Metropolitan, ενώ στηρίζεται στη συμβολή διαφόρων οργανισμών, μεταξύ των οποίων πανεπιστημίων, μη κυβερνητικών οργανισμών και ανεξαρτήτων ερευνητικών κέντρων στις πόλεις της Αλεξάνδρειας, Αγκόνας, Βηρυτού, Βηθλέεμ, Χανίων, Ciutat de Mallorca, Granada, Κωνσταντινούπολης, Las Palmas de Gran Canaria, Μασσαλίας, Β. Λευκωσίας, Ν. Λευκωσίας, Βαλέτας.

Σε κάθε πόλη, μια ομάδα ερευνητών και ειδικών σε IT/γηφιακών μέσων συγκεντρώνουν και καταγράφουν μνήμες και εντυπώσεις από τους κατοίκους των συνοικιών. Αυτές τις προφορικές ιστορίες συμπεριλαμβάνουν πολλά θέματα, όπως οικογενειακές ιστορίες, μνήμες για τοπία και σημαντικά γεγονότα, εμπειρίες κινητικότητας και εξορισμού, τοπικές παραδόσεις που είναι μέρος της καθημερινής ζωής, για τη συνείδηση και το κοινωνικό ιστό αυτών των πόλεων και συνοικιών.

Με το να επικεντρώνει το ενδιαφέρον σε μια σειρά από σχέσεις και εμπειρίες με βάση τη γειτονιά, ιστορίες, προσωπικές μνήμες ιστορικών γεγονότων, καθημερινές κοινωνικές σχέσεις και πολιτιστικές συνθήκες, αυτό το πρόγραμμα φωτίζει το διαφοροποιημένο, αλλά και συχνά

ευθραυστο, ιστό της μνήμης και των σχέσεων που συμβάλλουν στη διαμόρφωση της έννοιας και του χαρακτήρα των αστικών συνοικιών στη Μεσόγειο. Οι πόλεις και οι συνοικίες που αποτελούν το σενάριο των δραστηριοτήτων δεν αντιπροσωπεύουν σε καμία περίπτωση ένα αστικό μεσογειακό 'αρχέτυπο', αλλά έχουν κάποια κοινά στοιχεία ή 'πολιτισμούς της αστικότητας', τυπικούς των αστικών μεσογειακών συνοικιών και περιβαλλόντων, όπως π.χ. της πυκνής συν-παρουσίας ενός εθνικού και κοινωνικού μικτού πληθυσμού. Αυτά τα χαρακτηριστικά δεν κατανοούνται χωρίς αναφορές στους δια-μεσογειακούς δεσμούς του εμπορίου και της κινητικότητας που ιστορικά έχουν εμπλουτίσει αυτή τη ρευστή και κοσμοπολίτικη αστική κοινωνική οικολογία.

Η πάντα παρούσα πρόκληση της κοινής χρήσης του χώρου και της συγκατοίκησης αποτελεί μια από τις πολλές πλευρές της ατομικής και της συλλογικής μνήμης στη μεσογειακή πόλη. Οι μεσογειακές ακτές και πόλεις έχουν βιώσει την παρουσία και τη μετακίνηση πληθυσμών ως αποτέλεσμα κοινωνικής, οικονομικής και πολιτισμικής ανταλλαγής, όπως και πολέμων, κρίσεων και μεταβατικών σταδίων. Όμως, ενώ η Μεσόγειος Θάλασσα δημιούργησε τον ιστό της ζωής αυτών των πόλεων παίζοντας ένα κεντρικό ρόλο στην προσέγγιση των λαών των βορείων, νοτίων, ανατολικών και δυτικών ακτών (συμπεριλαμβανομένων και του «μεσογειακού ατλαντικού αρχιπελάγους» που βρίσκεται πέραν των 'Πυλών του Ηρακλή'), οι πληθυσμοί αυτοί έχουν κατά περιόδους στραφεί προς την ενδοχώρα τους. Από αυτή την ένταση μεταξύ θάλασσας και στεριάς, βγαίνει μια μοναδική ενότητα ιστοριών και τρόπων ζωής που ενσωματώνονται στα προφορικά διηγήματα που έχουν συλλεχτεί και αποθηκευτεί σ' αυτό το μοναδικό αρχείο.

Αυτές οι πόλεις και ο αστικός τους πολιτισμός δεν έμειναν όμως ανέπαφες από τις αποσταθεροποιητικές επιδράσεις της καπιταλιστικής αναδιάρθρωσης, της παγκοσμιοποίησης, του πολιτιστικού εθνικισμού, των θρησκευτικών αντιπαράθεσεων, των εδαφικών κατακτήσεων και του ρατσισμού, της ξενοφοβίας. Εύθραυστες δια-κοινωνικές σχέσεις που έχουν δημιουργηθεί συχνά από γενιές και η συνύπαρξη διαφορετικών εθνικών ομάδων και θρησκειών, έχουν κατά καιρούς μετατραπεί σε σχέσεις διαχωρισμού και βίας. Γι' αυτό, παρόλο που πολλά από τα προφορικά διηγήματα που παρουσιάζονται σ' αυτή τη βάση δεδομένων μαρτυρούν ένα εθνικό, πολιτιστικό και θρησκευτικό πλουραλισμό της λεκάνης της Μεσογείου, αποτελούν επίσης μια ελκρινή εικόνα των καθημερινών δυσκολιών και των περιοδικών αντιπαράθεσεων που βιώνουν οι κάτοικοι αυτών των συνοικιών.

Η προστασία της κληρονομιάς και η αναγνώριση της πολιτιστικής ταυτότητας έχουν γίνει επίσης στόχο της δράσης διαφόρων κρατικών και μη-κρατικών οργανισμών. Πράγματι η πολιτιστική κληρονομιά, είτε όταν αφορά μνημεία είτε όχι, όπως υπογραμμίζεται από την πρόσφατη υιοθέτηση της Σύμβασης για την προστασία της μη υλικής πολιτιστικής κληρονομιάς της UNESCO[4], αντιμετωπίζεται όλο και περισσότερο σαν αναπόσπαστο στοιχείο μίας σειράς στρατηγικών που φέρνουν μαζί πρόσωπα και θεσμούς στην αρένα της οικονομικής ανάπτυξης, της διατήρησης της κληρονομιάς και του αστικού πολιτιστικού τουρισμού. Αυτές τις στρατηγικές όμως προωθούν συχνά τα μνημεία, που είναι

ίσως, μια προνομιακή αντίληψη του πολιτισμού και της κληρονομιάς και που έτσι αγνοεί την παρουσία λαϊκών προφορικών παραδόσεων και πολιτιστικών πρακτικών. Υπάρχουν εξαιρετικά λίγα μνημεία που αφορούν χαρακτηριστικά αυτών των σχέσεων με βάση τη συνολικά και που δημιουργούν συγκεκριμένες αστικές ταυτότητες και τρόπους συσχέτισης οι οποίοι δεν είναι πιθανόν ή επιθυμητό να δημιουργηθεί. Έτσι, βάσει των αρχών της εθνογραφικής έρευνας και του προφορικού διηγήματος, το πρόγραμμα «Φωνές από τη Μεσόγειο» προσπαθεί να δημιουργήσει ένα χώρο έκφρασης για τις φωνές που ακούγονται πιο σπανίως, που για πολλούς λόγους απουσιάζουν ή που έχουν αφανιστεί στη μνημειακή έκφραση της αστικής πολιτιστικής κληρονομιάς.

Δουλεύοντας σε κάθε πόλη σε συνεργασία με συγκεκριμένες ομάδες, όπως τοπικές αρχές, συλλόγους της συνοικίας, πολιτιστικούς και κληρονομικούς θεσμούς, μουσικούς και πολιτιστικούς συλλόγους, μουσεία, μη-κυβερνητικές οργανώσεις, ξενιστές, σχολεία και πανεπιστήμια, το υλικό που συλλέγεται χρησιμοποιείται επίσης για την ανάπτυξη μίας σειράς εκδηλώσεων στην περιοχή της Μεσογείου, όπως σεμινάρια, εργαστήρια, συνέδρια, ντοκιμαντέρ και εκθέσεις για ένα ή περισσότερα από τα κύρια θέματα του προγράμματος. Ενώ κάθε πόλη θα φιλοξενήσει κάποια έκθεση με ζητήματα και θέματα που αφορούν ειδικά τον τόπο, για το τέλος του 2004/αρχές 2005 προγραμματίζεται και μια έκθεση με περιοδείες (*Κοινοί χώροι σε χρόνους κρίσης: μνήμες από την Αλεξάνδρεια, την Αγκόνα, τη Βηροτού, τη Βηθλέμ και το Split*), που θα ερευνήσει ευρύτερα θέματα φωτίζοντας κάποιες κοινές εμπειρίες αυτών των πέντε πόλεων, όπως *κινήματα, νοσταλγία, σύνορα και κοινοί χώροι, πολιτιστικό πλουραλισμό και κοσμοπολιτισμό, παγκοσμιοποίηση, αναίρεση και δημιουργία καινούργιων συνόρων, αντιλήψεις για την ασφάλεια, την ταυτότητα, αντιλήψεις για τον έτερο, παράδοση και σύγχρονη ζωή, εθνικότητα και υπηκοότητα*.

Το 2005, οι ερευνητές του προγράμματος θα οργανώσουν ένα συνέδριο στην Αλεξάνδρεια με θέμα "*Γυρίζοντας πίσω στη Μεσόγειο*". Το κύριο θέμα και ο στόχος του συνεδρίου θα είναι η διερεύνηση της πρόκλησης του κοινού χώρου και της κοινής ζωής στις μεσογειακές πόλεις, στο πλαίσιο των πάντα παρόντων προκλήσεων και ατελιών του πολυ-εθνικού και κοσμοπολίτικου χαρακτήρα της αστικής ζωής στη Μεσόγειο όπως βιώνεται στις σύγχρονες γεω-πολιτικές και ιδεολογικές πραγματικότητες.

Links

[1] <http://www.londonmet.ac.uk/iicid>

[4] <http://portal.unesco.org/culture/en/>

ev.php@URL_ID=2225&URL_DO=DO_TOPIC&URL_SECTION=201.html

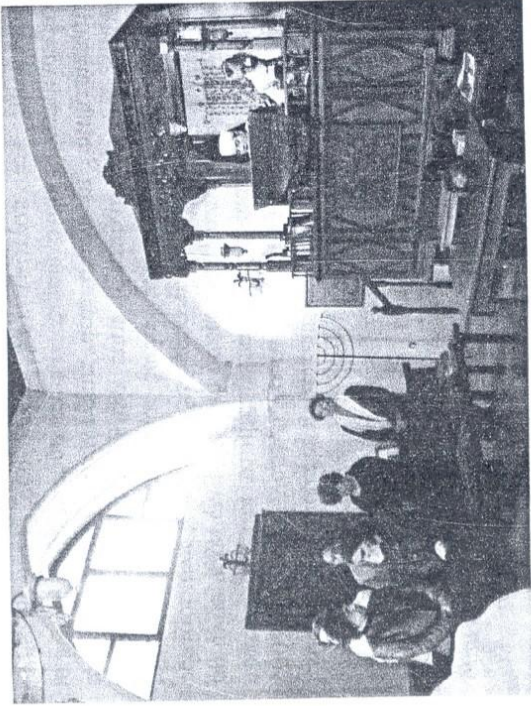
ΣΥΝΑΓΩΓΗ ΕΤΖ ΧΑΓΙΜ — Ωράριο για το κοινό

Η Συναγωγή είναι ανοικτή στους επισκέπτες το χειμώνα και την άνοιξη από τις 10 πμ μέχρι την 1 μμ από τη Δευτέρα έως την Παρασκευή, ενώ διαθέτει μια καλή βιβλιοθήκη με έργα θρησκευτικού και ιστορικού χαρακτήρα. Καλωσορίζουμε θερμά όλους να συμμετέχουν σε όλες τις τελετές που λαμβάνουν μέρος στη Συναγωγή μας.

Μπαρ Μιτζβά

Το Νοέμβριο τελέσαμε στη Συναγωγή ένα άλλο Μπαρ Μιτζβά. Πρόκειται για το δεύτερο που έγινε στο χώρο της Ετζ Χαγίμ. Οι γονείς του παιδιού, ο κ. Sam και η κα. Dorothy Abrams ζουν στη Βοστώνη, ενώ κατάνονται από Θεσσαλονίκη. Ο υιός τους Daniel είχε διαλέξει τη Συναγωγή Ετζ Χαγίμ για αυτή τη σημαντική τελετή ενηλικίωσης. Προετοιμάστηκε λουπόν στη Βοστόνη και ήρθε στα Χανιά μερικές μέρες πριν από το γεγονός. Είχαμε την καλή τύχη να έχουμε τον ραββίνο Ισαάκ Μιζάν από την Αθήνα που ήταν και ο τελετάρχης. Ήρθε πράγματι την Πέμπτη για να βάλει τα διάβασμα της Τορά που έγινε με την καλύτερη ατμόσφαιρα παρουσία φίλων και συγγενών.

Ο ραββίνος Ισαάκ Μιζάν από την Αθήνα στην Ετζ Χαγίμ

Βραδιά ποίησης

Ποίηση σε διάφορες γλώσσες που καθημερινά χρησιμοποιούνται στη Συναγωγή από τα μέλη της Χαβουρά τα οποία διάβασαν ποιήματα σε εννέα γλώσσες, ενώ μοιράστηκε ένα έντυπο με την αγγλική μετάφραση όλων των ποιημάτων. Δέκα άτομα διάβασαν ποιήματα με θέμα τον 'Θεό στα πάντα' από τη χριστιανική, μουσουλμανική και εβραϊκή παράδοση και από τον Όμηρο της αρχαίας ελληνικής παράδοσης.

Με την ευχαρίστηση για την επιτυχία που σημειώθηκε σ' αυτή τη βραδιά, οργανώθηκε στις 9 Μαρτίου και άλλη συγκέντρωση όπου και διαβάστηκαν μικρά διηγήματα, έργα του Νίκου Σταυρουλάκη και του Gideon Telpaz, του Ισραηλινού συγγραφέα που μένει σ' αυτή την περίοδο στα Χανιά. Αναμένονται και άλλα λογοτεχνικά γεγονότα στο άμεσο μέλλον.

Οι Μεγάλες Γιορτές

Η κοινότητα της Ετζ Χαγίμ καλωσόρισε φίλους από όλη την Ελλάδα, το Ισραήλ, τις ΗΠΑ, το Καναδά, την Ολλανδία, τη Γαλλία και την Αγγλία για τη γιορτή του Ροος Α-Σσανά. Περισσότερο από 60 άτομα ήταν παρόντα στη δοξολογία και καταφέραμε να έχουμε μινιάν για όλη την ημέρα του Ροος Α-Σσανά. Η δοξολογίες είδαν σαν τελετάρχη τον Χάϊμ Ισχακ, με τη συμβολή της γυναίκας του Εύας. Μια από τις πιο συγκινητικές στιγμές της ημέρας ήταν όταν ο Χάϊμ έπαιξε το εξάμετρο σοφοφάρ μας από τη Υεμένη, που ακούστηκε δυνατά σε όλη τη γειτονιά.

Είχαμε και πολλούς επισκέπτες για το Γίόμ Κυτούρ, όπου και χρησιμοποιήσαμε το κρητικό βιβλίο του Ιωνά, έλληνο-εβραϊκό κείμενο που χρησιμοποιούσαν παλιά οι Εβραίοι Ρωμανιώτες (που μίλουσαν Ελληνικά). Υπήρχε μια ενδιαφέρουσα παράδοση, στα τέλη του 16ου αιώνα στην Ελλάδα, που προέβλεπε την ανάγνωση στα Ελληνικά ορισμένων κειμένων που ήταν γραμμένα όμως με εβραϊκά γράμματα. Υπάρχουν 2 χειρόγραφα του 16ου αι. που έχουν τέτοια κείμενα γραμμένα στην Κρήτη από το Βιβλίο του Ιωνά (ένα βρίσκεται στη Βιβλιοθήκη Bodleian, Οξφόρδη). Φέτος χρησιμοποιήσαμε το κείμενο αυτού του χειρόγραφου με την επιμέλεια του Καθηγ. Nicholas de Lange, αναβιώνοντας την παράδοση της ανάγνωσης του Βιβλίου του Ιωνά το απόγευμα του Γίόμ Κυτούρ. Του χρόνου ελπίζουμε να προσφέρουμε σε όλα τα μέλη της κοινότητας αντίγραφα αυτού του κειμένου με εικονογράφηση από το Νίκου Σταυρουλάκη.

Επίσκεψη Ελλήνων Εβραίων στη Συναγωγή Ετζ Χαγίμ

Το φθινόπωρο του 2004, 85 Εβραίοι από την Ελλάδα επισκέφθηκαν τα Χανιά στα πλαίσια ενός προγράμματος επισκέψεων Εβραίων από όλες τις κοινότητες της Ελλάδας υπό την οργάνωση του κ. Χάϊμ Ισχακ, Χαζάν και τελετάρχη φέτος της δοξολογίας του Ροος Α-Σσανά. Αυτό είναι ένα κείμενο που έγραψε αυτή την εμπειρία η Anne Delargy, η ιδιαίτερα γραμματέας της Συναγωγής.

Ήταν για μένα μια συγκλονιστική εμπειρία: η επίσκεψη 85 Εβραίων απ' όλη την Ελλάδα στην Κρήτη, στη Συναγωγή Ετζ Χαγίμ, το μοναδικό εβραϊκό κτίριο του νησιού και το μοναδικό μνημείο μίας εβραϊκής παρουσίας στο τόπο που ανέρχεται σε περισσότερο από 2.400 χρόνια.

Συμμετέχω στη ζωή της Συναγωγής Ετζ Χαγίμ εδώ και 9 μήνες ως εθελόντρια και μέλος της Χαβουρά, της αδελφότητας Εβραίων και μη-Εβραίων (όπως εμένα) που υποστηρίζουν τη Συναγωγή και τη θρησκευτική της ζωή. Συχνά κατά το Καμπαλάτ Σαμπάτ, τη δοξολογία της Παρασκευής το βράδυ όπου παρευρίσκονται όλοι οι εθελοντές, ένιωθα μέρους μιας μεγαλύτερης πνευματικής κοινότητας εκατομμυρίων ανθρώπων που προφέρει τα ίδια λόγια την ίδια στιγμή σε όλο τον κόσμο.

Αυτή ήταν όμως η πρώτη στιγμή που ένιωθα μέλος μιας τέτοιας κοινότητας σε σάρκα και οστά. Ήταν Έλληνες και Εβραίοι: τι εκρηκτικός συνδυασμός! Γεμάτοι ζωής, αστείoi, πάντα εν κινήσει, ζεστοί, ανοικτοί, περήργοι και φιλικοί προς τους 'ξένους' σαν κι εμένα. Τρώγανε, πίνανε,

τραγουδάνε, έλεαν ελεεινά αστεία και λυπηρές ιστορίες (όλα αυτά συγχρόνως!), μιλώντας συνεχώς.... Τα Ελληνικά μου είναι κάπως φτωχά, αλλά κατάφεραν να μου πουν ό,τι ήθελα χωρίς κανένα πρόβλημα επικοινωνίας.

Μου θύμισαν τα ταξίδια που έκανε η μάνα μου με την Αδελφότητα των Καθολικών Γονακίων όταν ήμουνα παιδί. Όλες με τα μαλλιά φτιαγμένα και τα καλύτερα σκουλαρικά. Αλλά εκεί που οι δοξολογίες στην Καθολική Εκκλησία ήταν πολύ σεμνές, και ζωντάνευαν μόνο όταν τραγουδούσαμε, αυτές ήταν γεμάτες ζωής, όλο τραγούδια και κίνηση. Όλοι μιλούσαν με τον διαπλανό τους, χαιρετώντας και στέλνοντας φιλάκια, πηγαίνοντας έξω για λίγο για να πάρουν λίγο αέρα, να καπνίσουν ένα τσιγάρο ή να λένε το τελευταίο κουτσομπολιό. Αυτό έκανε τις βαρυσήμαντες στιγμές, σαν την Αμινά, τη σιωπηλή προσευχή, ακόμα πιο σημαντικές.

Για πρώτη φορά στη Συναγωγή ήμουν μέλος μιας ολόκληρης αληθινής εβραϊκής κοινότητας. Έχουμε περίπου 300 επισκέπτες την εβδομάδα κατά τη διάρκεια της τουριστικής περιόδου, και, παρόλο που ξεκαθαρίζουμε πάντα ότι η Ετζ Χαγίμ ΔΕΝ είναι μουσείο, μας βλέπουν κάπως έτσι. Η μικρή τοπική κοινότητα συμπεριλαμβάνει λίγους Εβραίους (μόνο 7 στα Χανιά) και περίπου τον ίδιο αριθμό μη-Εβραίων που συνήθως έρχονται στις δοξολογίες.

Για τις γιορτές γενικότερα και για τις Μεγάλες Γιορτές ειδικότερα, έχουμε συνήθως πολύ κόσμο, φέτος για το Σέντερ του Πέσαχ ήρθαν π.χ. 73 άτομα, ενώ είχαμε γάμους και Μπαρ Μιτζίβα. Αυτές είναι όμως - δεν αποτελούν την καθημερινότητα μας, με άτομα απ'όλο τον κόσμο, διαφορετικές παραδόσεις, ανθρώπους που βρίσκονται εδώ για λίγο είτε τυχαία είτε με προγραμματισμό. Πολλοί παραμένουν σε επαφή μαζί μας μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου ή τηλεφωνικώς, αλλά ήταν κάτι τελειώς καινούργιο για μένα να είμαι με μια εβραϊκή κοινότητα που έμοιαζε καλύτερα σε μια οικογένεια. Άνθρωποι που ξέρουν ο ένας τον άλλο, και τις οικογένειές τους, τη ζωή τους...

Άκουσα φοβερές ιστορίες για το παρελθόν, όταν το 94% των Ελλήνων Εβραίων χάθηκαν κατά το 2ο Παγκόσμιο Πόλεμο: μερικοί απ'αυτούς τους ανθρώπους είχαν την εμπειρία των στρατοπέδων συγκέντρωσης ή έχασαν όλη την οικογένειά τους. Άκουσα και πολλές λυπηρές ιστορίες για την τωρινή θρησκευτική πολιτική 'ομοιογενοποίησης' της Ελλάδας, όπου π.χ. ο Υπουργός Παιδείας, που είναι και Υπουργός Θρησκευμάτων, δεν επιτρέπει τη φοίτηση σε εβραϊκά σχολεία στα εβραϊκόπουλα από μικτούς γάμους που έχουν βαπτιστεί.

Αυτό που μ'εντυπώσιασε όμως περισσότερο απ'αυτούς ήταν η ζεστασιά, η ζωντάνια και η δύναμή τους. Και για πρώτη φορά αισθάνθηκα πράγματι 'τη χαρά της Τορά' όταν διαβάζονταν οι ιερές περγαμνές.

Ο Χαζάν τους, ο Χαΐμ Ισχακίς, που οργάνωσε και το ταξίδι, ήταν απίθανος και ακούρατος, πάντα απασχολημένος με χιλια πράγματα, έβαζε όλο του το είναι στην προσευχή, φρόντισε τους πάντες, πρόσεχε να έχει ο καθένας τη θέση του στη συναγωγή για τις (πολύωρες) δοξολογίες, δείχνοντας τις άδειες διαθέσιμες θέσεις και φέρνοντας νερό στους αναγνώστες.

Στο τέλος του Σαμπάτ, μετά από μια παρουσία της ιστορίας των Εβραίων Κρητικών, ο Διευθυντής της Ετζ Χαγίμ, ο Δρ. Νίκος Σταυρουλάκης, μίλησε με πάθος για την ανάγκη για την κοινότητα να παραδέχεται το παρελθόν, αλλά

να προχωρήσει εμπρός, για να ξαναζωντανεύει τον Ιουδαϊσμό.

Με αναφορά στον Προφήτη Ισαΐα, είπε: 'Ο λαός του Θεού θα πρέπει να είναι το φως των εθνών', και το φως του κόσμου δε θα έπρεπε να είναι κρυμμένο. 'Δε μπορούμε να είμαστε φως για τον κόσμο', είπε ο Δρ Σταυρουλάκης, 'εάν κρυβόμαστε μέσα στις Συναγωγές μας, εάν μένουμε στο παρελθόν'. Καθημερινά, ο Νίκος προσεύχεται στην Ετζ Χαγίμ Σααχρίτ (πρωινές προσευχές) με τον Κωνσταντίνο, ένα μέλος της Χαβουρά Ετζ Χαγίμ και Χριστιανός. 'Είμαστε ζωντανοί', είπε ο Νίκος, 'και αυτή η Συναγωγή υπάρχει επειδή είμαστε ζωντανοί, όχι μόνο σα συνέχεια των Εβραίων Κρητικών που δε ζουν πια.'

Μερικοί επισκέπτες έφυγαν με κλαδιά από τα δένδρα του βιβλικού κήπου μας, για να φυτρώσει το Δένδρο της Ζωής που είναι η Ετζ Χαγίμ στους εβραϊκούς κήπους όλης της Ελλάδας.

Όσο αφορά εμένα, ήταν η πρώτη φορά που ένιωθα βαθιά αυτό το ανθρώπινο θρησκευτικό αίσθημα μέσα μου. Όλα ήταν, με λίγα λόγια, θορυβώδη, με αντιπαραθέσεις, συναισθηματικά, όμορφα. Όλα ήταν γεμάτα φωτιά και γλύκα, αλλά πέρα απ'όλα, γεμάτα χαρά.

Επίσκεψη του Πατέρα David Burrell

Ο Πατέρας David Burrell μας επισκέπτεται τελευταία κάθε χρόνο. Η μακρόχρονη φιλία του με το Δ/ντή της Συναγωγής Ετζ Χαγίμ και οι επισκέψεις του εδώ δείχνουν πόσο πολύ πιστεύει στο δια-δογματικό διάλογο. Ο Πατέρας Burrell υπήρξε για πολλά χρόνια Πρόεδρος του Θεολογικού Τμήματος στο Πανεπιστήμιο Notre Dame (Indiana, ΗΠΑ) και με τη λήξη της θητείας του έγινε Πρύτανης του Οικουμενικού Κέντρου Tantur στην Ιερουσαλήμ, κοντά στο Beth Jalla. Το Κέντρο Tantur ιδρύθηκε από τον Πάπα Ιωάννη Παύλο τον Α' πολλά χρόνια πριν και στην αρχή τελούσε υπό την αιγίδα των Βενεδικτινών μοναχών του Μοναστηριού Montserrat στην Ισπανία. Το Κέντρο διαδραμάτισε σημαντικό ρόλο, προσφέροντας σε επισκέπτες, υποτρόφους & επιστήμονες, τα αναγκαία μέσα για να διεξάγουν έρευνα και να προβούν σε άλλες επιστημονικές δραστηριότητες. Ως κέντρο συνάντησης Εβραίων, Χριστιανών και Μουσουλμάνων επιστημόνων, συντέλεσε σημαντικά στην αναζήτηση του διαλόγου και ιδιαίτερα στην αλληλοκατανόηση. Ο Π. Burrell έχει επίσης μεταφράσει πολλά κλασικά κείμενα της Ισλαμικής διανόησης, ειδικά του Ghazzali (Τα 99 Ονόματα του Θεού) και τώρα δουλεύει μια μετάφραση ενός μυστικιστή που υπήρξε πολύ κοντά στο μεγάλο μουσουλμάνο άγιο al-Arabi, ο οποίος είχε μεγάλη επιρροή σε ορισμένους Εβραίους μυστικιστές στη Βόρεια Αφρική.

Διαλέξεις: Ισλάμ και Ινδουισμός

Μόλις ολοκληρώθηκε η 3η σειρά διαλέξεων για τις Μεγάλες Θρησκείες στον κόσμο, που διεξάγεται κάθε Σάββατο βράδυ στο τέλος του Σαμπατ. Η συμμετοχή του κοινού ήταν πολύ ικανοποιητική. Κάθε σειρά αποτελείται από 12 βιντεοσκοπημένες ομιλίες. Η 1η σειρά αφορούσε τον Ιουδαϊσμό, ακολούθησε ο Χριστιανισμός και το Ισλάμ. Η σειρά για τον Ινδουισμό μόλις ξεκίνησε, ενώ αργότερα θα ακολουθήσει μια σειρά 12 ομιλιών για το Βουδισμό.

Διαλέξεις επομένων μηνών

Ο κ. Σταυρουλάκης θα δώσει σύντομα τρεις ομιλίες για Οθωμανικά θέματα. Η πόλη των Χανίων έχει ακόμα μαρτυρίες από το πλούσιο πολυεθνικό και πολυθρησκευτικό παρελθόν της κατά τον περασμένο αιώνα. Μουσουλμάνοι, Χριστιανοί και Εβραίοι, όλοι διαδραμάτισαν ένα σημαντικό ρόλο στη διαμόρφωση του ειδικού χαρακτήρα του Οθωμανικού πολιτισμού. Αυτές οι ομιλίες είναι μια εισαγωγή στη γνώριμία της σημαντικής κληρονομιάς της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας, στην αρχιτεκτονική, την τέχνη τη ζωγραφική των πλακιδίων και την ενδυμασία, που επιπρέασε βαθιά τη μόδα στη Γαλλία και στη Γερμανία από το 16^ο μέχρι το 18^ο αιώνα. Η παρουσίαση της κάθε ομιλίας θα γίνει με τη βοήθεια προβολής διαφανειών, ενώ μετά θα ακολουθήσει συζήτηση με προσφορά κερασμάτων.

Πρόγραμμα:

27 Μαρτίου Οθωμανική και Τουρκική αρχιτεκτονική
17 Απριλίου Οθωμανική ενδυμασία
29 Ιουνίου Η εξέλιξη των Οθωμανικών πλακιδίων-14-17 αι.

Βραδιές μουσικής

Συνεχίζονται στη Συναγωγή την πρώτη Τετάρτη του κάθε μήνα τα ηχογραφημένα σε CD κονσέρτα κλασική μουσικής. Τα επόμενα 2 κονσέρτα θα γίνουν

6 Απριλίου
4 Μαΐου

στις 7.30 μμ στη Συναγωγή

Ακολουθίες στη Συναγωγή

Κάθε πρωί

Σσαχρίτ (πρωινές προσευχές) στις 9 πμ

Κάθε Παρασκευή

Η ακολουθία του Καμπάλατ Σαμπάτ, μετά την οποία προσφέρονται κεράσματα στους παρευρισκομένους. Η ακολουθία αρχίζει κατά τις 8 μμ την άνοιξη. Για την ακριβή ώρα ρωτήστε στη Συναγωγή.

Κάθε Σάββατο

Ακολουθία του Αβδαλά, που αρχίζει μετά τη δύση, δηλαδή κατά τις 8 μμ την άνοιξη. Για την ακριβή ώρα ρωτήστε στη Συναγωγή.

Υποτροφίες

1) Σας ανακοινώνουμε με χαρά ότι το Ίδρυμα Hanadin (Λονδίνο) ανανέωσε για τα 2 επόμενα χρόνια την αίτηση υποτροφίας που υποβάλλαμε. Ευχαριστούμε ιδιαίτερώς τον κ. Anthony Lerman, Δ/ντή του Ιδρύματος στο Λονδίνο και την κα. Miriam Benchetrit, υπεύθυνη διαχειρίστρια για τη βοήθεια που μας προσέφεραν.

2) Πέρσι, χάρις στις προσπάθειες των Peter και Doris Naylor, το Ίδρυμα Leventis (Κύπρος-Λονδίνο) ενέκρινε χρηματοδότηση με δυνατότητα ανανέωσης για του χρόνου για την κάλυψη μισθού και εξόδων ενός ερευνητή στα Χανιά. Ένας υποψήφιος είναι ο κ. Στ. Γιακουμάκης (αδελφός της Καθην. Βασ. Γιακουμάκη, Παν/μιο Αθηνών, που δούλευε πέρσι στην ταινία για τη Συναγωγή μας με χρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής). Σα Χανιώτης, ο Στέλιος θα μας βοηθήσει σημαντικά, ιδιαίτερα όσο αφορά το πρόγραμμα για τα δημοτικά σχολεία της πόλης, επειδή έχει και πολλές γνώσεις για τους Η/Υ και μπορεί να συμβάλει στις μεταφράσεις στα Αγγλικά και Γαλλικά. Ο άλλος υποψήφιος είναι ο Jason Klosek (ΗΠΑ), που πέρασε μαζί μας 3 μήνες πέρσι σαν εθελοντής. Τώρα βρίσκεται στο Τουρκμενιστάν για τη θητεία του στα Ειρηνευτικά Σώματα των Η.Π.Α. και ενδιαφέρεται και φέτος να έρθει στα Χανιά, μόλις τελειώσει τον Οκτώβριο.

Ευχαριστούμε θερμά τη μεγάλη οικογένεια της Ετζ Χαρίμ που ανταποκρίθηκε τόσο γενναιοδωρα στην πρόκληση για πληρωμή των συνδρομών των Φίλων της Συναγωγής. Αυτό μας δίνει την ευκαιρία να προχωρήσουμε με αισιοδοξία.

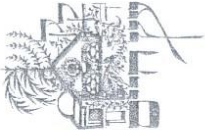
Αλλαγές προσωπικού

Η γραμματέα μας, Desi van der Berg, έφυγε δυστυχώς για Γαλλία με τον αρραβωνιαστικό της. Με την εξαιρετική της συμβολή, μας βοήθησε τα τελευταία 2 χρόνια με την ιστοσελίδα μας και με τα καθημερινά του γραφείου, ενώ θα συνεχίσει να μας βοηθήσει με τη διαχείριση της ιστοσελίδας μας. Χάρης σ' αυτήν, η κα. Anne Delargy, που τη διαδέχεται, ανέλαβε τώρα τη γραμματειακή υποστήριξη της Συναγωγής. Η Anne είναι απόφοιτη της Οξφόρδης και δούλευε για μήνες μαζί μας ως εθελόντρια, συμβάλλοντας ιδιαίτερώς με το θέμα των υποτροφιών. Την καλωσορίζουμε θερμά, με τις καλύτερες ευχές για το νέο ξεκίνημά της.

Η Μέρα Μνήμης του Ολοκαυτώματος

Η 27 Ιανουαρίου ήταν η Ευρωπαϊκή Μέρα της Μνήμης του Ολοκαυτώματος και τιμήθηκε με την επισημότητα που αρμόζει σε τέτοιο πανευρωπαϊκό γεγονός. Δυστυχώς στα Χανιά δεν έφτασε ο απόηχός του, επειδή δεν οργανώθηκε καμία επίσημη εκδήλωση. Αυτό φαίνεται ακόμα πιο λυπηρό εάν ληφθεί υπόψη ότι η εβραϊκή κοινότητα Χανίων εξοντώθηκε εντελώς το 2ο Π.Π. και η πόλη μας είναι η μοναδική στην Ελλάδα όπου χάθηκαν τόσες εβραϊκές ζωές και δεν έχει ακόμα φροντίσει για την ανέγερση μνημείου προς τιμή τους. Η ημέρα μνήμης σηματοδεύθηκε στην Ελλάδα

από ένα μνημόσυνο στη Θεσσαλονίκη όπου ήταν παρόντες ο Υπουργός των Εξωτερικών της Γερμανίας και ο Έλληνας ομόλογός του, ενώ ούτε ο Πρόεδρος, ούτε ο Πρωθυπουργός μας έκριναν σκόπιμο να παρευρίσκονταν. Μερικοί από μας παρατήρησαν το γεγονός με λύπη, ενώ μόνο πρόσφατα ο κ. Le Pen επισκέφθηκε την Ελλάδα και τα λόγια του θύμισαν εκείνα του κυρίου Καρατζαφέρη που, με την οργάνωση Χρυσή Αυγή, συχνά εκφράζει βίαια αντισιμιτικές απόψεις. Το Helsinki Monitor κατέγραψε αμέσως τις δραστηριότητες της οργάνωσης, ενώ ακόμα μεγαλύτερη αμχανία προκάλεσε την υπεράσπιση του εθίμου του 'κάψιμου του Ιούδα' το βράδυ του Μεγάλου Σαββάτου που έκανε ο Προκαταήμενος της Ελληνικής Ορθόδοξης Εκκλησίας. Η σύγχυση της λέξης 'Ιούδας' με τη λέξη 'Ιουδαίους' και η αντι-εβραϊκή παράδοση της Ορθοδοξίας (βλ. Αγ. Ιωάννη Χρυσόστομο και Αγ. Κύριλλο από Αλεξάνδρεια) έκαναν αυτό το έθιμο τόσο δημοφιλές, που το 19ο αιώνα ο Σουλτάνος Αμπδούλ Αζίζ το απαγόρευσε και, ενώ η αναβίωσή του είναι στην ουσία ασήμαντη, είναι όμως ένα σημάδι αδυναμίας να δεχτούμε μια πολυ-θρησκευτική κοινωνία όπως υπήρχε πριν 100 χρόνια. Στα Χανιά, δόθηκε στους Μουσουλμάνους ένα γήπεδο για τις προσευχές του ΄Εντ (το τέλος του Χατζ), ενώ υπάρχουν 2 εγκαταλελειμμένα τζαμιά που θα μπορούσαν να χρησιμοποιηθούν. Ο Sven Lindqvist στο βιβλίο 'Εξοντώστε όλα τα θηρία' ερευνά τα θέματα που αφορούν την ιδέα που έχουμε για τη γενοκτονία και περιγράφει, με το έργο του Joseph Conrad 'Η καρδιά του Σκοταδιού', η μοχθηρή συμμετοχή όλων των λαών στην Ευρώπη στην εξόντωση του 'άλλου', είτε οι Βέλγοι στον Κονγκό, οι Ομοσπονδιακοί στις ΗΠΑ στην 'άγρια δύση', οι Cambodians, οι Βόσνιοι ή οι Σουδανοί. Η κοινή κληρονομιά των Ευρωπαίων δεν είναι μόνο ο δυτικός χριστιανικός πολιτισμός που δημιούργησε την Σάρτ ή τα έργα του Γκαίτε, ή τη μουσική του Μπαχ, Μότσαρτ και Beethoven. Είναι και η απάνθρωπη εμπειρία της γενοκτονίας που πραγματοποιήθηκε με τη συμβολή των μεγάλων επιστημονικών κατακτήσεων της βιομηχανικής επανάστασης. Η καινούργια Ευρώπη που τώρα σχηματίζεται έπρατε σωστά βάζοντας το Ολοκαύτωμα σαν κεντρικό σημείο της σύγχρονης ευρωπαϊκής εμπειρίας. Το γεγονός που ο Πρόεδρος Μπους, που φοβάται κυρίως να μην αποχωρίσουν οι Πολωνοί από το Ιράκ, δε θέλησε να πάρει μέρος παρά μόνο στέλνοντας τον Αντιπρόεδρο Cheney, είναι λυπηρό. Εμείς θα προσπαθήσουμε να προωθήσουμε στη Δημαρχία και τις τοπικές αρχές την ανέγερση ενός μνημείου αφιερωμένου στους Έλληνες Εβραίους που έπεσαν θύματα του ρατσισμού. Εάν κάποιος από τους αναγνώστες μας επιθυμεί να σχολιάζει αυτό το θέμα, θα χαρούμε εάν θα μας στείλετε τα γράμματά σας που θα βοηθήσουν σημαντικά στην έκκληση που σκοπεύουμε να καταθέσουμε σχετικά με το ζήτημα αυτό στις τοπικές αρχές.

Μνημόσυνο για τους Εβραίους Κρητικούς

Το μνημόσυνο για τους Εβραίους Κρητικούς που χάθηκαν το 1944 θα πραγματοποιηθεί στις 8 Ιουνίου 2005, Τετάρτη, στις 6μμ και θα είναι μια απλή μνημόσυνο ακολουθία, με την ανάγνωση των ονομάτων των νεκρών, ενώ θα ανάψουμε στο κήπο ένα κερί για τον καθένα.

Η συμμετοχή σας θα μας τιμήσει ιδιαίτερος.

Ίδρυμα Borderland και Κέντρο για την Τέχνη, τον Πολιτισμό και τα Έθνη στο Sejny, Πολωνία

Οι σημειώσεις που ακολουθούν έχουν την υπογραφή της Anne Delargy, τωρινής γραμματέως της Συναγωγής Ετζ' Χαρίμ, και πάρθηκαν ύστερα από μια συνάντηση με τον Δρ. Krzysztof Czerwinski από το Ίδρυμα Borderland και το Κέντρο για την Τέχνη, τον Πολιτισμό και τα Έθνη στο Sejny, της Πολωνίας. Το κέντρο αυτό έχει προσελκύσει πολύ το ενδιαφέρον επειδή αναδύθηκε από την εγκατελειμμένη συνοικία μιας Εβραϊκής κοινότητας που εξολοθρεύτηκε το 1942 στο κύμα βίας του Ολοκαυτώματος και, παρόλο που δεν έχει πια μια κανονική εβραϊκή ταυτότητα, μαρτυρεί ξεκάθαρα το παρελθόν, όταν υπήρχε θρησκευτική και πολιτιστική πολυμορφία στην Ευρώπη, η οποία, σε μερικές περιπτώσεις, είχε τραγική κατάληξη. Παρ' όλ' αυτά η δυνατότητα μια τέτοιας συνεργασίας με σκοπό την προώθηση των τεχνών έφερε επιτυχώς κοντά στο Κέντρο Πολωνούς, Βόσνιους, Κροάτες, Λιθουανούς και άλλους.

Γνώρισα τον Δρ. Czerwinski την άνοιξη του 2004 στο διεθνές Εβραϊκό Συνέδριο στην Πράγα και συμφωνήσαμε να μας επισκεφθεί στα Χανιά. Έκτοτε, έχουμε συζητήσει για τη δυνατότητα μελλοντικής συνεργασίας. Οι συνθήκες υπό τις οποίες δρα η Συναγωγή Ετζ' Χαρίμ είναι αρκετά διαφορετικές απ' αυτές στην Πολωνία, αλλά ελπίδα μας είναι να ανοίξουμε λεωφόρους συνεργασίας και ανταλλαγών στο μέλλον.

Νίκος Σταυρουλάκης

Ο κ. Σταυρουλάκης παρουσίασε τον Kryz και το Κέντρο Borderland, που βρίσκεται σε ένα χωριό 6.000 κατοίκων, μόνο Χριστιανών, οι οποίοι αγκαλιάζουν την εβραϊκή τους ιστορία σαν κομμάτι του πολυ-πολιτισμικού και πολυ-εθνικού πολιτισμού της περιοχής τους, που χάθηκε στο 2° Παγκόσμιο Πόλεμο. Στα Χανιά, αντίθετος, οι δυνατότητες που θα μπορούσε να προσφέρει η Συναγωγή στην τοπική κοινωνία δεν έχουν ακόμα αξιοποιηθεί και η εβραϊκή παρουσία αντιμετωπίζεται με αδιαφορία ή ακόμα και με εχθρότητα. Υπάρχει βέβαια η δυνατότητα να χρησιμοποιηθεί η Συναγωγή ως χώρος για πολυμορφικές, πολιτιστικές εκδηλώσεις, αλλά προς το παρόν παραμένει ένας 'ελεύθερος χώρος' που μπορεί να φιλοξενεί εκδηλώσεις, αντί να είναι απλά ένα 'κέντρο'. Ο κ. Σταυρουλάκης ελπίζει ότι στο μέλλον η Συναγωγή θα γνωρίσει όμοια ανάπτυξη με εκείνη που έχει δημιουργηθεί στο Κέντρο Borderland. Ο Kryz είπε ότι η περιοχή στην οποία δρα ήταν ένα 'στελ' στη βορειοανατολική Πολωνία, που εγκαταλείφθηκε μετά από το 2° Παγκόσμιο Πόλεμο όταν όλος ο εβραϊκός πληθυσμός εκτοπίστηκε ή δολοφονήθηκε. Η εβραϊκή συνοικία γνώρισε με τον Κομμουνισμό πλήρη εγκατάλειψη. Το 1989 η πτώση του Κομμουνισμού σηματοδότησε μια αληθινή αναγέννηση για την Πολωνία δίνοντάς της τη δυνατότητα να δημιουργήσει κάτι καινούριο. Ο Kryz υπήρξε Διευθυντής Θεάτρου και συγγραφέας και μαζί με άλλους φίλους του καλλιτέχνες αποφάσισε να αφήσει την πόλη για να μετακομίσει σε μια επαρχία, στην οποία υπήρχαν ακόμη διαφορετικά είδη πολιτισμών. Μετακόμισαν λοιπόν σε μια εγκαταλελειμμένη εβραϊκή περιοχή που βρισκόταν κοντά σε άλλες εγκαταλελειμμένες περιοχές και κοιμητήρια Πολωνών, Λιθουανών, κ.α. Μερικά από αυτά τα κτίσματα ήταν

προφανώς καθολικά ή εβραϊκά, ενώ πολλές φορές δεν ήταν δυνατόν να διασαφηνιστεί σε ποια κοινότητα άνηκαν κάποτε. Πρόκειται για μια παραμεθόριο περιοχή, στην οποία συναντώνται πολλά σύνορα. Το σύνορο είναι σχετικά πρόσφατο, μόλις του 20^{ου} αιώνα. Στην εβραϊκή συνοικία υπήρχαν χαλάσματα της Σχολής Ταλμούδ, του Εβραϊκού Λυκείου και μιας Συναγωγής. Οι Εβραίοι αποτελούσαν το 80% του συνολικού πληθυσμού το 19^ο αιώνα και το 50% στις αρχές του 20^{ου} αιώνα. Όταν ο Kryz και η ομάδα του ήταν στην περιοχή, 'έγιναν Εβραίοι'. Οι κάτοικοι της περιοχής είχαν δει άλλες συνοικίες να επιστρέφονται στα χέρια της Καθολικής Εκκλησίας και άλλων εθνικών κοινοτήτων και φαντάστηκαν ότι ο Kryz και οι συνεργάτες του ήταν Εβραίοι που είχαν γυρίσει με σκοπό να ξαναζωογονήσουν την εβραϊκή συνοικία. Ο Kryz σκέφθηκε ότι θα ήταν πιο δύσκολο να ενταχθούν σε μια περισσότερο ομοιομορφ κοινωνία και όντας «ξένου» δεν είχαν ανάμειξη στις τοπικές προστριβές που εξακολουθούσαν να υφίστανται. Ανακάλυψαν ότι υπήρχαν διάφορες κοινότητες, χωρίς να υπάρχουν δεσμοί ανάμεσά τους. Κάθε κοινότητα ζούσε στο δικό της 'γκέτο' χωρίς να υπάρχει κοινός χώρος συναντήσεων. Τα σχολεία και η εκκλησία δεν είχαν δημιουργήσει αυτούς τους δεσμούς επειδή η εκκλησία είχε διασπαστεί λόγω των προηγούμενων δια-κοινοτικών διαμαχών. Η διδασκαλία της ιστορίας άλλωστε εξετάζονταν από μια, μονάχα, πολιτιστική άποψη. Η λέξη 'παραμεθόριος' είναι βαρυσήμαντη στα Πολωνικά. Σημαίνει μια περιοχή με διάφορους λαούς που ζουν μαζί, και ο προερχόμενος 'από την παραμεθόριο' είναι αυτός που κτίζει γέφυρες επικοινωνίας μεταξύ διαφορετικών πολιτισμών, ενώ διατηρεί τις ρίζες της ιστορίας και της παράδοσής του. Το Κέντρο Borderland ήθελε να αναζωογονήσει την έννοια της παραμεθορίου, κρίνοντας ότι υπήρχαν πολλά που να μάθει κανείς από τους Εβραίους. Οι Εβραίοι ήταν οι πρώτοι μορφωμένοι-κοσμοπολίτες, με ενδιαφέρον προς τις παραδόσεις των γειτονικών λαών. Έτσι συνέβαλαν σημαντικά στη δημιουργία μιας καινούργιας διαπολιτιστικής

ανταλλαγής. Ήταν επίσης ο πρώτος λαός που βίωσε την κατάρρευση του πολυμορφου πολιτιστικού βίου, επειδή ήταν τόσο ανοικτός και λόγω της αύξησης του εθνικισμού ανάμεσά τους, καθώς επίσης και του εθνικισμού των Λιθουανών και των Ουκρανών. Είναι εύκολο λοιπόν να καταλάβει κανείς γιατί σήμερα οι Εβραίοι είναι τόσο διστακτικοί να συμμετέχουν σε πολυμορφικές πολιτιστικές πρωτοβουλίες, μετά από τις αρνητικές εμπειρίες που έζησαν με την κατάρρευση του πολυμορφικού πολιτισμού. Αλλά δεν πάργει όμως άλλος δρόμος για το μέλλον, από το να κτίσουμε αυτό το έθος του 'Παραμεθορίου' που τόσο σημαντικό είναι για την ανάπτυξη της νεολαίας. Το Κέντρο ξεκίνησε να κτίσει μια νέα γλώσσα επικοινωνίας, με τη δημιουργία μιας «αγοράς», που λείπει και σε τοπικό και σε διεθνές επίπεδο, όπου διαφορετικοί πολιτισμοί και παραδόσεις μπορούν να έχουν μια γόνιμη ανταλλαγή. Σιγά σιγά, στα τελευταία 13 χρόνια, έχουν αναβιώσει πολιτισμό και γλώσσα. Είναι τώρα υπεύθυνοι για την εκπαίδευση από το νήπιο, έχουν ένα σχολείο της παραμεθορίου, μια ομάδα μουσικής, ένα εκδοτικό όικο και μια εφημερίδα. Ο δρόμος δεν ήταν πάντα χωρίς δυσκολίες και κατά καιρούς χρειάστηκε να αντιμετωπίσουν δυσκολίες και επίμονες καταστάσεις από το παρελθόν. Π.χ. οι Πολωνοί είχαν μια εικόνα του εαυτού τους ως θύματα ή ήρωες και είχαν δυσκολίες να την αντιμετωπίσουν κριτικά, όταν π.χ. το Borderlands κυκλοφόρησε ένα βιβλίο που έδειχνε τους Πολωνούς ως επιθετικούς λαός, όπως έγινε μερικές φορές σε σχέση με τις φωνικές επιθέσεις σε Εβραίους από Πολωνούς χωρίς επέμβαση των Γερμανών.

Αγαπητοί Φίλες και Φίλοι της Συναγωγής Ετζ Χαγιμ,

Προσπαθούμε να οργανώσουμε τη μεγάλη λίστα με τους συνδρομητές μας για τις «Καταγραφές», που τώρα βγαίνουν 2 φορές το χρόνο, λόγω των μεγάλων εξόδων εκτύπωσης και αποστολής. Το φυλλάδιο αυτό στέλνεται σε όσους προσέφεραν στη Συναγωγή μας μια δωρεά ως ενεργή συμβολή στη ζωή της. Γι' αυτό έχουμε ξεκινήσει μια προσπάθεια αναδιάρθρωσης της λίστας των διευθύνσεων των υποστηρικτών μας.

Εάν έχετε στείλει λοιπόν μια δωρεά για την περίοδο 2004/5 (η ετήσια συνδρομή ως μέλος καλύπτει από το Σεπτέμβριο 2004 έως τον Αύγουστο 2005) αυτό το μήνυμα δεν είναι για σας, αλλά εάν δεν έχετε ακόμα στείλει την ετήσια εγγραφή και επιθυμείτε να συνεχίσετε να μας υποστηρίζετε, ακόμα και από μακριά, θα χαρούμε να είμαστε σε επαφή.

Ετήσια συνδρομή: \$55 ή 45 Ευρώ.

Εάν στέλνετε επιταγές, παρακαλούμε να είναι στη διαταγή:

Οι Φίλοι της Ετζ Χαγιμ, Ταχυδρομική Θυρίδα 251, 73110 Χανιά, Κρήτη

Όνομα

Διεύθυνση

Πόλη και Ταχ. Κώδικας

Χώρα

Ηλεκτρονικό Ταχυδρομείο

ΙΣΤΟΣΕΛΙΔΑ και ΒΑΣΗ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ

Προσεχώς η ιστοσελίδα θα αλλάξει πιο συχνά και ετοιμάζουμε επί πλέον μια βάση δεδομένων, που θα εξελεγχθεί ανάλογα με το υλικό και το διαθέσιμο χρόνο. Προς το παρόν οι προσπάθειές μας συγκεντρώνονται σε συγκεκριμένα θέματα όπως: α) Βιβλιογραφία για τον Ιουδαισμό στην Κρήτη, β) Άρθρα για την κρητικο-τουρκική ιστορία, γ) Φωτογραφίες, δ) Λίστες με τα εγγεγραμμένα μέλη, ε) Πρόσφατα γεγονότα, ε) Σχετικό υλικό από άλλα εβραϊκά κέντρα στην Ελλάδα, ζ) Γενεαλογικά δένδρα Κρητικών Εβραίων, καθώς και ονόματα και άνθρωποι που προέρχονται από κρητικές οικογένειες.

Nicholas Hannan-Stavroulakis

Director

K'K' Etz Hayyim

P.O. Box 251

73001 Hania, CRETE

Tel. +30 28210 86286

Tel. & Fax +30 28210 70397

E-mail:

info@etz-hayyim-hania.org

Web site:

www.etz-hayyim-hania.org

Parnas

of Havurat Etz Hayyim

and

Editor of Jottings

Nicholas Hannan-Stavroulakis

Rabbinical Adviser

Prof. Nicholas de Lange

Administrative Secretary and

co-editor of Jottings

Anne Delargy

Translation and Editing

Paola Nicotera

Site Management

Desirée van der Berg

Idomeneas Mitsotakis